

Основополагащи елементи

Съдебна система

#11

Дела за достъп до информация

Достъп до правосъдие и участие на обществеността

Достъп до правосъдие срещу действия или бездействия

Други средства за достъп до правосъдие

Процесуална легитимация

Законно представителство

Доказателства

Преустановяване на нарушение

Разходи

Механизми за финансова помощ

Навременност

Други въпроси

Да си чужденец

Transboundary Cases

I. конституционните основи

Съгласно Конституцията на Латвия (Satversme) държавата защитава правото на всеки да живее в благоприятна околна среда, като осигурява информация относно условията на околната среда и като насърчава опазването и подобряването на околната среда. Конституционното право включва:

Процесуален аспект: 1) правото на обществеността на достъп до информация за околната среда и да участва при вземането на решения по въпроси, свързани с околната среда;

2 материалноправен аспект: правото на обществеността да поиска от публичните органи или от частни лица да прекратят действия или бездействия, които засягат по неблагоприятен начин качеството на околната среда, причиняват вреди или заплашват да причинят вреди на здравето или живота на хората, или други правни интереси.

Конституционните разпоредби се прилагат пряко както в административни производства, така и в съда. Гражданите могат да се позоват на тези разпоредби на всеки етап от административното или съдебното производство.

Международното право, включително Орхуската конвенция, могат също да се прилагат пряко от административните органи и от Съда. Ако се установи противоречие между правна норма на международното право и норма на латвийското право, когато имат еднаква правна сила, тогава се прилага правната норма на международното право.

II. Съдебна система

Съдебната система на Латвия е съставена от три нива.

Първото ниво се състои от 34 районни (градски) съдилища, които разглеждат граждански и наказателни дела, както и един административен районен съд, който се състои от 5 съдебни камари в различни градове, обхваща цялата територия на Латвия и разглежда административни дела.

Второто ниво включва 5 окръжни съдилища за граждански и наказателни дела и един окръжен административен съд, който разглежда административни дела. Окръжните съдилища са апелативни съдилища за граждански, наказателни и административни дела, които вече са били разгледани от районните съдилища. Окръжните съдилища като първоинстанционни съдилища имат компетентност по определени категории дела, които са включени в процесуалното право.

Върховният съд е съд от трето ниво. Той се състои от:

1 Камара за граждански дела и Камара за наказателни дела, действащи като апелативен съд за граждански и наказателни дела, по които вече са се произнесли окръжните съдилищата като съдилища от първа инстанция;

2), Сенат, който е разделен на три отделения и действа като касационна инстанция за всички граждански, наказателни и административни дела. Като общо правило граждански, наказателни и административни дела могат да бъдат преразглеждани на всяка от трите съдебни инстанции. Само две съдебни инстанции обаче могат да бъдат сезирани за определени категории граждански и административни дела. Тези изключения са определени в Гражданския процесуален закон по отношение на исковете с малък материален интерес, както и в няколко специални закона, определящи административното производство, например по отношение на искания на граждани за получаване на информация или обществени поръчки. Има няколко типа въпроси, които се разглеждат само на една инстанция (напр. случаи, свързани с търсещи убежище лица).

Процедурите относно административните нарушения (простъпки) са посочени в латвийското право. Ако дадено лице извърши несъществуващо нарушение, което е включено в Административно-наказателния кодекс, наказанието се налага от административен орган. Наказания, наложени от административни органи, могат да бъдат обжалвани пред районни (градски) съдилища — т.е. общи съдилища за граждански и наказателни дела. Дела, по които са се произнесли съдии от районните (градските) съдилища, могат да бъдат обжалвани пред окръжните съдилища. Решенията на окръжните съдилища са окончателни и не могат да се обжалват.

По делата се произнасят професионални съдии, които са независими и се подчиняват единствено на закона. Делата се разглеждат в открити заседания с изключения, които са в интерес на защитата на личния живот или други значими ценности, защитени от закона. Ако съгласно закона съдът провежда писмено производство, решенията на Съда са достъпни за обществеността.

Използваният в съдилищата език е латвийският. Участници, които не владеят свободно езика, могат да участват в производството с помощта на устен преводач. Съдът осигурява устен преводач в предвидените от процесуалното право случаи.

В Латвия няма специализирани съдилища.

Дела, отнасящи се до съответствието на закона с Конституцията или съответствието на други нормативни актове с норми, които са по-висшестоящи, се преразглеждат от Конституционния съд. Подаването на конституционна жалба е възможно, т.е. гражданите могат да подадат жалба, ако считат, че даден нормативен акт нарушава техните основни права, защитени от Конституцията. Подаването на конституционната жалба е възможно единствено след като са изчерпани обичайните средства за правна защита (административни органи, съдилища с обща компетентност).

Няма специализиран съд или квазисъд, които да разглеждат въпроси, свързани с околната среда.

Ако дадено лице счита, че административно решение или действие, както и бездействие, нарушава законодателството за опазване на околната среда и природата или може да създаде заплаха от вреда или причинява вреда на околната среда, той/тя може да се обърне към административния съд. Тъй като в повечето случаи въпроси, свързани с околната среда, се уреждат чрез административни решения (разрешения за строеж, разрешения за използване на води, разрешителни за замърсяване и др.), тези спорове се преразглеждат предимно от административния съд. Упражняването на правото да се сезира Съда не може да има само по себе си неблагоприятни последици за заявителя, включително за този, който е обхванат от частното право.

При гражданско производство гражданин може да предяви иск за обезщетение за вреди, причинени от всяко лице, ако то, наред с други неща, е нарушило разпоредби относно въпроси, свързани с околната среда, и по този начин е навредило на ищеца. Публичните органи, действащи от името на държавата, могат да претендират за обезщетение за причинени на околната среда вреди.

Граждани, разполагащи с информация за престъпления, които е възможно да причинят вреда на околната среда, следва да информират което и да е длъжностно лице или орган, оправомощени да образуват наказателни производства (полиция, прокуратура).

Търсенето на най-благоприятна правна система („forum shopping“) не е позволено в административните съдилища. Избирането на съд е възможно при граждански дела: Като цяло даден иск следва да бъде предявен пред съда в зависимост от местопребиваването на ответника (за физически лица) или в зависимост от седалището на ответника (за юридически лица); Гражданският процесуален закон обаче предоставя при специфични случаи алтернативна компетентност в съответствие с избора на ищеца или в съответствие с договорните разпоредби, ако такива съществуват (вж. Териториална компетентност). http://ec.europa.eu/civiljustice/jurisdiction_courts/jurisdiction_courts_lat_en.htm#B.II.

При обжалване на административни решения пред административния съд лицето може да поиска:

- 1) да се отмени или да се обяви за невалидно (изцяло или частично) или да се обяви за незаконно оспорваното решение; Ако обжалването е успешно, съдът може също така, когато е необходимо, да задължи административния орган да отстрани последиците от административното решение;
- 2) — Декларирам реални действия, които вече са извършени или са планирани в бъдеще, да бъдат незаконни и да се отстранят последиците от тях;
- 3) да се задължи административният орган да издаде положително решение;
- 4) да се посочат като съществуващи или несъществуващи някои спорни правни отношения;
- 5) да бъде задължително да се склучи обществена поръчка, да се прекрати такава поръчка, да се изпълнят задълженията, произтичащи от такава поръчка, или да се декларират изпълнените по нея задължения.

Възможно е нарушаването на процесуалните норми да се обжалва дори когато заявителят е удовлетворен от окончателното решение, но в този конкретен случай лицето трябва да докаже съществено нарушаване на неговите/нейните права, за да разполага с правосубектност в съда.

Ако дадено лице счита, че административното решение, действието или бездействието е причинило финансови загуби или вреди за самото лице (включително неимуществена вреда), той/тя може да поиска обезщетение за нанесената вреда пред административния съд. Искът може да бъде включен в писмената жалба срещу административното решение или, ако обезщетението не е поискано заедно с обжалването на административно решение, може да бъде предявен самостоятелен иск за обезщетение след постановяване на окончателното решение относно незаконосъобразността на решението (действието).

Административният съд може да отмени обжалваното решение (напълно или частично), но той не е компетентен да измени съдържанието на решението по собствена инициатива, например да измени условията за разрешението за строеж. При специфични случаи законът може да упълномощава съда да измени обжалваното решение, но такива предписания липсват в екологичните разпоредби.

Дела, свързани с околната среда, се разглеждат съгласно същите процесуални правила в сила за други административни дела. Въпреки това в някои нормативни актове относно въпроси на околната среда се установяват специфични правила за обжалване на конкретни решения, свързани с околната среда. Например граждани могат да обжалват условията на разрешението за замърсяващи дейности през целия период на неговата валидност, което се различава значително от общото правило за обжалване на всяко решение в рамките на един месец от датата на влизането му в сила.

Административният съд разглежда делото стриктно в определените от заявителя граници. Съдът не може по собствена инициатива да промени жалбата или да разгледа решения, които не са обжалвани в писмен вид от заявителя. В тези формални граници обаче съдът има свободата да разгледа решението в цялост: Съгласно принципа на обективното разследване проверката на фактическото основание за издаване на конкретното решение и правилното прилагане на закона е в рамките на компетентността на Съда. Съдът може също така по собствена инициатива да внесе молба пред Конституционния съд или да сезира Съда на Европейския съюз с преюдициално запитване.

Съдът може да вземе така нареченото допълнително решение, ако по време на разглеждането на делото разбере факти за възможно нарушение на закона, което не е пряко разгледано при съответното дело. Такова решение се изпраща до отговорния орган или до прокуратурата. Понякога съдилищата използват допълнителните решения, за да информират парламента или изпълнителната власт (министри, министерски съвет) за липсата на правна уредба или за други въпроси, които трябва да бъдат решени посредством законодателството.

III. Дела за достъп до информация

Всяко лице, което е поискало информация за околната среда от държавен орган и счита, че искането за информация е било пренебрегнато или отхвърлено (частично или изцяло), или не е получен отговор, или правата за информация за околната среда са били нарушени по някакъв друг начин, има право да обжалва такова бездействие пред административния съд.

Ако компетентният орган откаже да разгласи исканата информация, той следва да представи мотивите за това решение в писмен вид и да посочи информацията относно средствата за правна защита в съответната ситуация, т.е. пред кого и в какъв срок може да се обжалва решението.

Съгласно Закона за свобода на информацията отговорът на компетентния орган или невъзможността да се представи какъвто и да е отговор може да се обжалва пред по-горестоящия административен орган и впоследствие пред административния районен съд.

Жалбата следва да се подаде в рамките на един месец от публикуването на отговора или в рамките на една година в случаите, когато такъв изобщо не е даден или когато процедурата по обжалване не е била обяснена в писмения отговор. Ако има по-горестоящ административен орган обжалването е задължително да бъде пред него. Жалбата следва да бъде подадена в писмен вид или устно до органа, публикувал (или задължен

да публикува) отговора. Ако жалбата е подадена устно, органът незабавно я закрепва в писмена форма и жалбоподателят я подписва. Такава жалба се изпраща за разглеждане до по-горестоящия административен орган. Ако няма такъв или това е Министерски съвет, отговорът (или невъзможността да се даде отговор) може да бъде обжалван незабавно пред административния районен съд.

Жалбата може да бъде подадена и по електронен път чрез електронна поща, но тогава трябва да бъде подписана с електронен подпис.

Държавната такса от 20 LVL (прибл. 29 EUR) трябва да бъде платена преди подаването на жалбата пред административния районен съд. Което може да бъде извършено в банка. Като взема предвид финансовото положение на физическото лице, Съдът може да намали размера на таксата или да освободи лицето от задължението да я заплати.

Всяко лице има правото да участва в производството с помощта на представител или чрез представителство. Няма правила относно задължително представителство при съдебни производства (включително касацията).

В хода на разглеждане на делото съдът, ако е необходимо, получава достъп до информацията, чиято достъпност е предмет на спора.

Съдът ще задължи съответния орган да разкрие исканата информация на заявителя, освен ако счете, че причините за отказа са добре обосновани. Ако има причина за ограничаване на достъпа до определена част от исканата информация, органът все пак ще бъде задължен да разгласи онези части от информацията, които могат да бъдат разкрити.

IV. Достъп до правосъдие и участие на обществеността

В административните органи разглеждането на въпроси, свързани с околната среда, се извършва съгласно същите процесуални правила, които се прилагат по отношение на останалите административни дела. Административнопроцесуалният закон регламентира производството, като в закона се вземат предвид изключенията и различни правила, установени в Закона за опазване на околната среда или специални нормативни актове относно въпроси, свързани с околната среда, например Закона за оценката на въздействието върху околната среда.

Производствата пред административните органи се провеждат на латвийски език като подаване на заявление на чужд език е възможно единствено по изключение при извънредни ситуации.

Административните производства са безплатни, освен в случаите, предвидени в закона. Ако институцията (или следователно съдът) счита, че лицето (адресат на решението, само физическо лице) е в затруднено финансово положение и че конкретният административен въпрос е сложен, той може да реши, че възнаграждението на представителя на това лице, съгласно регулирана рамка, ще се заплати от държавния бюджет.

Правото да се участва в административни производства се признава на физически и юридически лица (включително неправителствени организации), както и на сдружения на такива лица. Лицата имат право да участват в производството лично или с помощта на представител или чрез представител.

Задължение на компетентния административен орган е да събере цялата информация, свързана с делото. Лицето обаче е длъжно да предостави притежаваните от него/нея информация и доказателства.

Участниците в административното производство имат право да се запознаят с документите от преписката и да бъдат надлежно изслушани от лицето, което взема решението. При въпроси, свързани с околната среда, тези процесуални права се регулират от подробни процесуални правила в Закона за опазване на околната среда (общо за въпроси, свързани с околната среда) и в други нормативни актове относно специфични въпроси на законодателството в областта на околната среда, напр. процедура по оценка на въздействието върху околната среда.

Като цяло административният орган трябва да се произнесе в рамките на месец от получаването на заявлението от лицето. Трябва да се отбележи обаче, че различни нормативни актове относно околната среда могат да определят различни крайни срокове. Административният орган има право да удължи крайния срок, ако това е необходимо за изготвяне на правилно окончателно решение. При неотложни случаи лицето може да поиска органът да постанови решението незабавно.

Ако лицето счита, че решението на административния орган е незаконосъобразно или по друг начин е незадоволително, решението може да се обжалва пред по-горестоящия административен орган в рамките на един месец от влизането в сила на решението или до една година от влизането в сила на решението, ако дадена информация за процедурите, приложими за обжалване не е включена в писменото решение. Жалбата следва да бъде подадена в писмен вид или устно до органа, постановил решението, след което ще бъде препратена до по-горестоящия орган за разглеждане.

Обжалването се извършва задължително пред по-горестоящия административен орган, освен в случаите, когато няма такъв орган или това е Министерски съвет. Съдът няма да допусне преки жалби, ако лицето не успее да докаже, че се е опитало да подаде жалба до по-горестоящия орган.

В процеса на разглеждане на делото съдът ще преразгледа както процесуалната, така и материалната законосъобразност на решението.

В контекста на процесуалната законосъобразност съдът може да отмени решението, ако достигне до заключението, че административният орган е допуснал сериозни процесуални грешки. Обикновено се обръща специално внимание на следните въпроси:

- 1) дали лицата са пряко засегнати от решението, както и лица, които са заявили интерес по въпроси, свързани с околната среда, са имали възможност да участват в процеса на вземане на решения (т.е. дали е имало навременна информация относно започването на вземането на решение, дали гражданите са имали възможност да се запознаят с преписката и дали гражданите са имали възможност да бъдат изслушани от институцията, което също така включва правото да предоставят информация на институцията и изразяване на мнение и предложения);
- 2) дали органът е получил цялата необходима информация (дали е установил всички свързани със случая факти, дали е разгледал и претеглил интересите на различните групи и лица);
- 3) дали компетентният орган е посочил достатъчни и ясни мотиви и правни основания (с позоваване на правните норми) за решението.

В контекста на материалната законосъобразност съдът ще прецени дали, предвид установените факти, е било законосъобразно да се издаде оспорваното решение. Например дали при определени обстоятелства е позволено да се издава разрешение за експлоатация на замърсяваща инсталация, за която е характерно отделянето на определено количество емисии.

Ако заявителите имат основателни съмнения относно материалните и техническите констатации, Съдът може да провери тези факти. В повечето случаи тези въпроси се възлагат на независими вещи лица; разноските се покриват от държавния бюджет. Участниците в производството имат също така правото да представят техни собствени експертни становища.

Съдът е ограничен при преразглеждането само в два случая: когато административният орган е притежавал така наречените дискреционни правомощия (правомощие да избира кое е най-доброто от възможните законосъобразни решения) или когато органът е дал оценка, която поради своята същност попада в рамките на собствената му компетентност и не е възможно да бъде обжалвана пред съда.

Административният съд няма да преразглежда обжалвания на нормативни актове, напр. планове за райониране и устройствени планове на местните власти. Те могат да бъдат обжалвани пред Конституционния съд (вж. глава II).

Считано от 2012 г. административният съд е компетентен да преразглежда подробни планове, в които, ако е необходимо, се описва подробно съдържанието на планове за райониране и устройствени планове на местната власт (пространствени планове и местни планове) до нивото на определени парцели, тъй като те се считат за административни решения от общ характер. Подробните планове могат да бъдат обжалвани в

рамките на един месец от официалното публикуване на тяхното одобрение. Подробните планове могат да бъдат обжалвани от лица, засегнати от плана, или от лица, му се отказва участие в процеса на вземане на решения, гарантиран от правата на обществото, както и лица, които считат, че планът не отговаря на изискванията на закона относно околната среда, вреди на околната среда или създава опасност от увреждане на околната среда. Следва да бъде подадена писмена жалба пред административния районен съд, в която се посочват целите, като към нея се прилагат всички налични доказателства. Съдът може също така по собствена инициатива да събира необходимите за решаване на делото доказателства, включително експертни становища. Делата се разглеждат в рамките на писмено производство. Съдът обаче ще проведе устно изслушване, когато той реши това или когато заявителят, третото лице участващо в процеса, или юридически лица, които имат правото за защита на правата и правните интереси на частни лица, са поискали устно производство. Административният орган (ответникът) няма право да възразява срещу писмено производство.

При процедура по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) административният съд може да преразглежда решения за преценка на необходимостта от ОВОС. Решение, в което се обявява необходимостта от ОВОС, може да бъде обжалвано от лице, възнамеряващо да извършва планираната дейност. Решение, в което се обявява, че не е необходима ОВОС, не може да бъде обжалвано незабавно пред Съда, но може да бъде разгледано при преразглеждане на акт, разрешаващ планирания проект (напр. разрешение за строеж).

Решения за определяне на обхвата на ОВОС и становища на компетентния орган относно декларацията за ОВОС (окончателно решение по ОВОС) не могат да бъдат преразглеждани от съда отделно. Съдът обаче може да преразгледа окончателното разрешение за планираната дейност и в рамките на това той е свободен да разглежда възраженията срещу процедурата по ОВОС и окончателното решение по ОВОС. Съдът ще преразгледа както процесуалната, така и материалната законосъобразност на решенията по ОВОС:

- 1) независимо от това дали са спазени съществените процесуални правила във връзка със засегнати лица и лица, имащи интерес по въпроси, свързани с околната среда, със специален акцент върху достъпа до информация за околната среда и правото да участват в процеса на вземане на решения, включително възможността да предоставят информация, да изразяват мнения и предложения, както и достатъчно сериозното отношение на институцията към тези мнения и предложения;
  - 2) дали ОВОС е извършена по начин, който осигурява достатъчна възможност да се събере цялата необходима информация относно възможното въздействие на планираната дейност върху околната среда,
  - 3) дали окончателното решение по ОВОС се основава на правилни констатации и дали в него са изложени достатъчни и ясни писмени мотиви.
- Съдът не може да вземе решение и да обяви собствени твърдения относно въздействието на планираната дейност вместо административния орган. Съдът обаче може да открие фактически грешки и да разгледа грешките, които са довели или могат да доведат до погрешно окончателно решение.

За да е процесуално легитимирано пред административния съд по въпроси, свързани с окончателното разрешение, лицето следва да докаже, че е налице нарушение на правата му (напр. право на собственост, което се счита, че е било нарушено) или на интересите му, свързани с околната среда. Лице, което подава жалба в интерес на опазването на околната среда, следва да обясни причините, поради които счита, че разрешението за планираната дейност, вероятно поради неправилна процедура по ОВОС, не отговаря на законодателството в областта на околната среда или може да създаде заплахата от вреда или екологична вреда.

Като общо правило, когато се обжалва пред по-горестоящ административен орган или пред административен съд, обжалването има суспензивно действие по отношение на обжалваното решение. От това следва, че е забранено да се започва извършване на планираната дейност, да се започват строителни дейности или да се издават нови решения, които се основават на оспорваното. Законът за оценката на въздействието върху околната среда не предвижда никакви изключения от това. Лице, което иска да започне планираната (отложена към момента) дейност, има право да поиска възстановяване на юридическата сила на решението. Съдът ще постанови временна закрила, като вземе предвид както законосъобразността на решението (своевременно, без това да противоречи на окончателното решение), така и възможната вреда за засегнатите интереси, включително в областта на околната среда.

Административните съдилища могат да преразгледат разрешението за индустриални и земеделски дейности с висока степен на замърсяване (решения относно комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването (КПКЗ)). Всяко лице (физическо, юридическо, неправителствена организация) може да обжалва подобни решения пред Съда. Inter alia, жалба може да бъде подадена, ако лицето счита, че е нарушено правото му на достъп до информация, свързана с околната среда, или правото му да участва при вземане на решението.

Жалбата следва да се подаде пред висшестоящ орган (Държавно бюро по околната среда). Впоследствие пред административния районен съд може да бъде подадена писмена жалба, в която да се посочат възраженията, заедно с всички доказателства, които са налични. Съдът може също така по собствена инициатива да събира необходимите за решаване на делото доказателства, включително експертни становища. Съдът ще се произнесе по делото в писмено производство, с изключение на дела, при които участниците в производството (различни от административния орган и ответника) са поискали устно производство.

Съдът ще провери дали разрешението е било издадено съгласно задължителните процесуални правила, които включват достъп за лицата, имащи интерес, до цялата необходима и ясно обяснена информация, както и възможността за лицата, имащи интерес да внесат, възражения, предложения, както и доказателство, че институцията е счела, възражения и предложения от него.

Съдът има свободата да провери фактите, обосноваващи издаването на разрешението, например съдът може да провери данните относно планираната индустриална дейност, характеристиките на съоръженията и данните относно съществуващите условия на околната среда.

За да обжалва пред административния съд, за заявителят не е необходимо да участва във фазата на обществени консултации на процедурата по КПКЗ или да представя коментари по време на обществените консултации.

Като общо правило обжалването пред по-горестоящ административен орган или пред административния съд има суспензивно действие по отношение на разрешителното за КПКЗ, т.е. не е позволено да се започва експлоатацията на замърсяващото съоръжение освен ако съдът не възстанови юридическата сила на разрешителното. Тези правила се прилагат, когато заявителя е подал жалбата в рамките на един месец от датата на влизане на решението в сила.

Въпреки това съществува изключение, свързано с замърсяващите дейности, изискващи разрешение от категория А или категория Б. Съгласно Закона за замърсяването всяко лице може да подаде жалба във връзка с условията на разрешението по всяко време, докато съответното разрешение е в сила. Този вид обжалване е позволено, когато замърсяващата дейност може да има значително отрицателно въздействие върху здравето на човека или околната среда или целите за качеството на околната среда, определени в законодателството в областта на околната среда, или други изисквания на нормативните актове. В този случай обжалването на решението няма да спре действието на разрешението.

V. Достъп до съда срещу действие или бездействие

Ако дадено лице счита, че някое друго физическо или юридическо лице създава заплахата от вреда или причинява вреда на околната среда, тя/той няма право да предяви иск пред граждански съд или да подаде жалба за действията му пред административен съд. Лицето може да поиска да му бъде изплатено обезщетение за причинените му вреди, но няма право да предяви иск за обезщетение за вреди, нанесени на самата околна среда.

Поради това, ако лицето счита, че някое друго лице създава заплаха от вреда или причинява вреда на околната среда чрез планирани или предприети от него действия, тя/той може да действа по един от следните начини:

- 1) ако предполагаемата опасна дейност се извършва в съответствие с решение на административния орган, лицето може да обжалва решението пред по-горестоящ административен орган и впоследствие пред административния съд, или
- 2) да подаде искане пред административния орган, компетентен за опазване на околната среда и за изпълнение на подходящи действия, за преустановяване на вредата върху околната среда. Ако компетентният административен орган откаже да действа, неговите решения, действия или бездействие могат да бъдат обжалвани пред по-горестоящ административен орган и впоследствие пред административния съд. В този случай лицето може да изисква съдът да задължи компетентния орган да вземе решение, чиято цел да бъде опазване на околната среда. Например, ако дадено лице построи без предварително разрешение незаконен път в рамките на защитена природна зона, лицето може да поиска от компетентния административен орган да задължи отговорното лице да премахне съоръжението, да възстанови предишното състояние и да компенсират причинените на околната среда материални вреди.

Държавната служба по околната среда е компетентният орган, който извършва държавния контрол, свързан с опазване на околната среда и използване на националните ресурси. Тя изпълнява задълженията си чрез 8 териториално разположени регионални съвета по околната среда, както и чрез Администрацията по морските въпроси и вътрешните води и Центъра по радиационна безопасност.

Най-общо решенията на регионалните съвети по околната среда могат да бъдат обжалвани пред по-горестоящ административен орган, който в повечето случаи е Държавното бюро по околната среда.

Дадено лице може да подаде жалбата си пред административния орган както в писмен вид, така и устно. Устните жалби ще бъдат записани незабавно от служител на органа. Писмени оплаквания и жалби, които са подписани с електронен подпис, могат да бъдат изпращани по електронната поща.

Ако лицето не е удовлетворено от решението или бездействието на компетентния орган, той/тя може да го обжалва пред по-горестоящ административен орган. Жалбата следва да бъде подадена пред органа, който е издал (или е бил длъжен да издаде) решението относно първоначалното оплакване. Жалбата ще бъде изпратена до по-горестоящия административен орган за разглеждане. Обжалването пред по-горестоящ административен орган е задължително преди сезирането на административния съд.

Ако обжалването пред административния съд се обосновава с интерес, свързан с околната среда, достатъчно е да е налице процесуална легитимация. Писмената жалба, в която се посочват възраженията, следва да бъде подадена пред административния районен съд заедно с наличните доказателства.

VI. Други средства за достъп до правосъдие

Освен обжалване по административен или съдебен ред на решенията или бездействията на административните органи, има и други средства за правна защита при въпроси, свързани с околната среда.

Защитата на правата на човека, включително правото на живот в благоприятна околна среда, попада в рамките на компетентността на омбудсмана (Tiesībsargs). Омбудсманът може:

- 1) да разглежда жалби и предложения на физически лица, да разследва обстоятелствата;
- 2) да изисква от органите да изяснят необходимите обстоятелства по въпроса и да информират омбудсмана за тях;
- 3) по време на или след разглеждането да предостави на органите мнения и препоръки по отношение на законосъобразността и ефективността на техните дейности, както и съответствието с принципите на добро управление;
- 4) в рамките на закона да урежда спорове между физически лица и административни органи, както и спорове във връзка с човешките права между частни лица;
- 5) да съдейства за помирието между страните по спора;
- 6) при разрешаване на спорове да предоставя становища и препоръки на физически лица по отношение на предотвратяване на нарушения на правата на човека;
- 7) да предоставя на Парламента, на Министерски съвет, на местните власти или на други институции препоръки относно обнародването или изменението на законодателството;
- 8) да консултира лицата по въпроси, свързани с правата на човека;
- 9) изследва и анализира ситуацията в областта на правата на човека, както и да предоставя становища по отношение на основни въпроси, свързани с правата на човека.

Прокуратурата упражнява надзорни правомощия, т.е. всеки прокурор е длъжен да предприеме мерки, които се изискват за защита на правата и законния интерес на лицата и държавата. Това може да обхваща също така интереси, свързани с опазването на околната среда. Мерките, предприети от прокурора, може да включват започване на наказателно разследване, но също и други средства за действие. Прокурорът може:

- 1) да отправя предупреждение към лицата, ако техните действия показват вероятност от нарушаване на закона;
- 2) да подава възражение срещу министерски съвет, министрите и други административни органи, местни органи на публична власт, инспекции и държавни служби, предприятия, административни органи, организации и длъжностни лица, ако техните решения не съответстват на закона; съответният орган или длъжностно лице трябва да информира прокуратурата за резултата от възражението в 10-дневен срок. Прокурорът може да се обърне към съда, ако възражението му е отхвърлено без обосновка или ако не е получен отговор;
- 3) да представя писмено изложение до съответното предприятие, орган, организация, длъжностно лице или лице, ако е необходимо да се преустанови незаконна дейност, да се отстранят последствията от такава дейност или да се предотврати нарушение; Ако изискванията, посочени в изложението, не са изпълнени или не е получен отговор по отношение на тях, прокурорът има право да подаде в съда или всяка друга компетентна институция молба, с която да поиска разпореждане на съответни мерки за поемане на отговорност.

В Латвия не е възможно частно наказателно преследване. Лицето трябва да представи своите опасения относно евентуално престъпление пред полицията или прокуратурата.

VII. Процесуална легитимация

Процесуална легитимация	Административно производство	Съдебно производство
Физически лица	интерес, свързан с околната среда	интерес, свързан с околната среда
НПО	същото	същото
Други правни субекти	същото	същото
Ad hoc групи	същото	същото
Чуждестранни НПО	същото	същото
Всички други#_ftn1	не	не

Всеки има право да внесе жалба пред отговорния административен орган или да подадат жалба пред административния съд по въпроси, свързани с околната среда, без други специфични условия, т.е. жалбата може да бъде внесена, ако лицето счита, че административно решение или реално действие, както и бездействие, нарушава законодателството за опазване на околната среда и природата или може да създаде заплахата от вреда или причинява вреда на околната среда.

Правото на участие в административни или съдебни производства се признава на всички лица: на физически и юридически лица (включително неправителствени организации, национални или чуждестранни, от различен вид; политически партии, търговски организации), както и сдружения на лица, ако такива сдружения показват достатъчно организационно единство за постигане на определени цели. Като цяло държавните и общинските органи нямат право да подават жалби едни срещу други пред административния съд. Това е позволено само при изключителни обстоятелства, когато решения или бездействия на административния орган засягат държавата или общината като всяко друго (частно) лице. Този всеобхватен подход към правото на внасяне на жалби и на обжалване се прилага по подобен начин и за всички видове въпроси, свързани с околната среда, включително въпроси, свързани с оценката на въздействието върху околната среда или процедури за разрешително за КПКЗ. Правото да се подават жалби и да се обжалва в случай на интереси, свързани само с околната среда, е единственото изключение, при което т. нар. *actio popularis* (право на защита на общия интерес) е позволено пред административни органи или пред Съда. При всички други видове правни спорове, за да има право да подаде жалба или на обжалване пред Съда, лицето трябва да докаже, че са нарушени субективните му права. Съгласно член 29 от Административнопроцесуалния закон в предвидените от закона случаи публичните органи имат правото да подадат жалба до административен орган или да подадат жалба пред Съда, за да защитят правата и законните интереси на частни лица. Това може също така да включва правото на частно лице да живее в благоприятна околна среда.

Съгласно Закона за омбудсмана той има правото при установяване на нарушение да защити правата и интересите на частно лице пред Съда, ако това е необходимо с оглед на обществения интерес.

Също така съгласно Закона за прокуратурата прокурорите имат право да подадат жалба пред Съда, ако други мерки, т.е. предупреждението, възражението или изложението (вж. глава VI), не са имали положителен резултат.

VIII. Законно представителство

По принцип всяко лице може да се яви пред административния орган или пред съда лично, без да е задължително представителство. Като се има предвид, че административния съд е обвързан с принципа на обективното разследване, Съдът може също така да изясни по собствена инициатива всички възможни неясноти в писмената жалба или може да поиска от участниците и други лица да представят необходимите доказателства. Това е от значителна полза за лицата, които защитават пред административния съд своите права или интереси, свързани с околната среда. Независимо от това дадено лице може да включи друго лице, адвокат или всяко друго лице като свой представител и/или юридически съветник при административни или съдебни производства. Няма правила относно задължителното юридическо представителство за съдебни производства пред административния съд нито дори пред Върховния съд.

Лицето, което има нужда от юридически съветник може да се свърже с членове на адвокатурата (заклети адвокати), както и с други адвокати. Те могат да предоставят правни консултации, да изготвят юридически документи и да извършват други правни дейности.

Списък на заклетите адвокати

Латвийският клон на Transparency International Delna предоставя правна помощ за граждани при въпроси, свързани със строителство и земеползване.

Delna ще могат да поемат случая, когато той е от обществен интерес, т.е. когато на околната среда е причинена или може да бъде причинена значителна вреда, или когато делото може да послужи като прецедент и да допринесе за подобряване на законодателството или съдебната практика.

IX. Доказателства

Когато дадено лице подаде жалбата си по определено административно решение пред съда, към писмената жалба трябва да бъдат приложени всички доказателства, които са на разположение на заявителите и които обосновават възраженията на заявителя. Административният орган (ответникът) на свой ред ще приложи към своите обяснения всички доказателства, необходими за обосноваване на решението си. Участниците в производството могат да поискат от съда да събере всички доказателства, включително устни свидетелски показания и експертни становища. Съдът има право по собствена инициатива да поиска доказателства, тъй като е обвързан с принципа на обективното разследване и е задължен да оцени законосъобразността на обжалваното административно решение. Участниците в производството могат също така да представят нови доказателства по време на съдебното производство в Първоинстанционния съд или дори в апелативния съд. Касационната инстанция (Върховният съд) не приема нови доказателства, тъй като неговата задача е да разглежда единствено правните основания.

Административният съд може да приеме и оцени всички видове доказателства:

- 1) свидетелски показания,
- 2) документни доказателства (включително писмени документи, аудио-, видео- и цифрови материали),
- 3) материални доказателства,
- 4) експертни становища (обикновено изготвени по време на съдебни производства от избрани от съда вещи лица).

Като специфично средство за получаване на информация съдът може да изслуша становището на *amicus curiae* („приятел на съда“): всяко сдружение, което е считано за представляващо интереси в определена област и което е в състояние да представи компетентно становище, може да поиска от Съда да му позволи да изрази мнението си по фактическите или правните обстоятелства.

Съдът може да откаже да приеме доказателства, които не са свързани с делото. При оценяването на приетите и законните доказателства съдът ще направи своите заключения в съответствие със собствените си убеждения, които се основават на подробни, пълни и обективно проверени доказателства, и в съответствие със съдебното разбиране, което се основава на логика, научни констатации и принципи на правосъдието.

Ако участниците в съдебното производство имат основателни съмнения за фактите, на които се основава оспорваното административно решение, те могат да поискат от съда да разпорежи експертна проверка. Ако съдът бъде убеден в необходимостта от експертна проверка, той ще избере едно или повече вещи лица, като ще вземе предвид становищата на участниците в производството. Участниците имат право да предлагат въпроси, които по тяхно мнение, изискват становището на вещо лице, но въпросите в крайна сметка ще бъдат определени от Съда.

Съдът ще оцени експертните становища по същия начин като другите доказателства: Съдът не е обвързан със становището на вещото лице, а ще изготви свои собствени окончателни заключения след оценяване на достоверността на становището. В съдебното решение съдът е задължен да посочи причините за предоставяне на преференция на някои доказателства пред други и защо определени факти са признати като доказани, а други факти не са.

Преустановяване на нарушение.

Когато административно решение се обжалва пред административния съд, предявената пред съда жалба обикновено има суспензивно действие, т. е. действието на административния акт се преустановява от деня на подаване на жалбата. Например, ако лице подаде жалба срещу издадено разрешение за строеж, строителството на оспорвания обект се спира.

Административнопроцесуалният закон обаче предвижда няколко изключения, в които обжалваното административно решение може да бъде изпълнено независимо от обжалването пред Съда. Основните изключения са следните:

1) административният акт налага задължение за плащане на данъци, задължения или друго плащане към държавния бюджет или бюджета на местната власт, с изключение на глоби;

2) в други закони е предвидено например, че ако дадено лице обжалва условията на разрешението за замърсяващите дейности след изтичането на обичайния едномесечен срок за обжалване на административни решения, обжалването няма да спре действието на разрешението;

3) органът, определящ основанията за спешно изпълнение по отношение на специфичен въпрос, е предвидил изрично в административния акт той да бъде изпълнен без забавяне; или

4 административен акт на полицията, граничната охрана, националната гвардия, пожарникарската служба и други оправомощени от закона лица, се издава с цел незабавното предотвратяване на непосредствена опасност за държавната сигурност, обществения ред или живота, здравето или имуществото на лицата;

5 обжалваният административен акт установява, изменя или прекратява правоотношенията на административния орган с държавен служител;

6) обжалваното решение е от общ характер, например ограничава използването на общински път;

7 обжалваният административен акт отменя или преустановява действието на лиценз или друго специално разрешение.

Участниците в производството могат да поискат от съда временна закрила:

1) ако обжалването е имало суспензивно действие, адресатът на обжалваното решение може да поиска от Съда да възстанови юридическата сила (изпълнението) на решението, например да позволи започването на строителните дейности или експлоатацията на електроцентралата;

2) ако обжалването не е имало суспензивно действие, жалбоподателят може да поиска от Съда да спре изпълнението на обжалваното решение.

При всеки от горепосочените случаи Съдът ще се произнесе по отношение на временната закрила, като от една страна ще отчете законосъобразността на решението (своевременно, без това да засяга окончателното решение), а от друга — евентуални вреди, нанесени на интересите на съответните субекти.

Ако има причина да се счита, че обжалваният административен акт или последствията от неиздаване на административен акт могат да доведат до значителни щети или вреди, предотвратяването или компенсирането на които би било значително обременени с тежести или би изисквало несъразмерни в сравнение ресурси, и ако при разглеждането на информацията на разположение на Съда, се установи, че обжалваният акт е незаконен *prima facie*, съдът може въз основа на мотивирано искане от заявител, да вземе решение за преустановяване на нарушение. Като средство за преустановяване на нарушение съдът може да постанови:

1 Решение на Съда, което, в очакване на решение на Съда замества искания административен акт или реалното действие на административния орган;

2) съдебно решение, което задължава съответния административен орган да извърши определено действие в рамките на определен период от време или забранява извършването на определено действие;

3) съдебно решение, с което службата на имотния регистър се задължава да регистрира ограничения върху правото на даден собственик да се разпорежда с недвижимо имущество.

Всяко едно от горепосочените правила се прилага и при въпроси, свързани с околната среда.

Участниците в производството могат да поискат преустановяване на нарушение на всеки етап от производството, както и пред въззивна или касационна инстанция, когато решат, че се нуждаят незабавно от временна закрила. Не се прилагат официални срокове. Упражняването на правото да се поиска временна закрила не може само по себе си да доведе до неблагоприятни последици, включително такива, които са в рамките на частното право. Това означава, че лицето няма да е отговорно за финансови загуби, причинени на друго лице в резултат на решението на Съда.

Решението на Съда за налагане на мерки за преустановяване на нарушение подлежи на обжалване. Наред с това участник в производството може да поиска замяна или отмяна на наложените мерки за преустановяване на нарушението.

XI. Разходи

Административните производства пред административните органи са безплатни.

Ако лицето подава жалба пред административния съд, той/тя следва да има предвид държавните такси.

И при административните, и при съдебните производства лицето поема собствените си разходи:

1) възнаграждение на представител или юридически съветник (ако лицето има такива); Ако административният орган (или следователно съдът) счита, че лицето (адресат на решението, само физическо лице) е в затруднено финансово положение и че конкретният административен въпрос е сложен, той може да реши, че възнаграждението на представителя на това лице, съгласно регулирана рамка, ще се заплати от държавния бюджет.

2) плащане на вещи лица (ако лицето е включили такива по своя собствена инициатива); държавният бюджет ще покрие възнаграждение, изплатено единствено на вещи лица, назначени въз основа на решение на Съда.

Държавни такси. При обжалване пред първоинстанционен административен съд жалбоподателят следва да плати държавна такса в размер на 20 LVL (прибл. 29 EUR). Държавната такса за обжалване на решение на Първоинстанционния съд е 40 LVL (прибл. 57 EUR). Депозитът за подаване на касационна жалба пред Върховния съд е 50 LVL (71 EUR) (считано от 1 март 2013 г.). Депозитът за иск за преустановяване на нарушение или за акцесорна жалба във връзка с процедурни решения е 10 LVL (прибл. 14 EUR). Депозитът за въпроси *de novo* във връзка с новоустановени факти е 10 LVL (прибл. 14 EUR).

Размерът на държавната такса е еднакъв за всички категории административни дела. Освобождаване се прилага при дела, свързани с лица, търсещи убежище, които са освободени от плащане на такса. Като взема предвид финансовото положение на физическото лице, Съдът може да намали размера на таксата или да освободи лицето от задължението да я заплати.

Административнопроцесуалният закон не предвижда никакви други такси или плащания на депозити.

Разноски, свързани с правна помощ или експертни проверки, не са регламентирани и ще зависят главно от ситуацията на пазара, сложността на делото или фактическите обстоятелства, разгледани от вещите лица.

В съдебното решение, съдът ще разпорежи възстановяване на държавната такса: ако обжалването срещу административното решение или бездействие е било уважено изцяло или частично, съдът ще разпорежи ответникът (държавата или съответната община) да възстанови държавната такса на ищеца; Ако обжалването не е било уважено, ищецът няма да получи възстановяване на платената от него държавна такса. Същият принцип се прилага по отношение на депозитите: ищецът ще получи обратно депозита, в случай че неговата/нейната касационна жалба (или иск за преустановяване на нарушение, акцесорна жалба или преразглеждане *de novo*) е уважена.

Решението на Съда относно възстановяването на разноските не обхваща други видове разноски. По този начин не се възстановяват други разноски освен държавни такси и депозити, платени от участниците. Ако обаче жалбата срещу административното решение е уважена, ищецът може впоследствие да поиска от ответника да възстанови всички щети, причинени от незаконосъобразното решение, като това може да включва предишни плащания за юридически съветник или вещи лица.

XII. Механизми за финансова помощ

Физическо лице, обжалващо административно решение пред Административен съд, може да поиска:

1) за намаляване на размера на държавната такса или освобождаване от задължението за плащане на таксата. Съдът ще вземе предвид финансовото положение на това лице;

2) възнаграждение за неговия/нейния представител. Ако Съдът счита, че лицето (адресат на решението, само физическо лице) е в затруднено финансово положение и че конкретният административен въпрос е сложен, той може да реши, че възнаграждението на представителя на това лице, съгласно регулирана рамка, ще се заплати от държавния бюджет.

Законът за държавната правна помощ гарантира финансово подпомагане от държавния бюджет за правна помощ както при съдебни производства, така и при извънсъдебно разрешаване на спорове. Има отделен механизъм за правна помощ за граждански, наказателни и административни дела, администрирани от администрацията за правна помощ. Правната помощ обаче се предоставя единствено по тези административни дела, които засягат предоставянето на убежище, а по въпроси, свързани с околната среда, може да бъде предоставена правна помощ, която не е финансирана от държавата.

Понякога в зависимост от конкретния случай е възможно получаването на правна помощ *pro bono* при административни дела. Например ако изходът от делото или тълкуването на правните разпоредби би могло да е от значение, адвокатите понякога са готови да предоставят безплатно правна консултация. От 2010 г. насам четири правни кантори са се съгласили да участват в проект на фондация „Сорос“ и да предоставят правна консултация *pro bono* на НПО чрез Центъра за правна консултация *pro bono* (тел. + 371 67294646). <http://www.sfl.lv/public/index.html> С други правни кантори и адвокати може да се осъществи индивидуален контакт.

Правната клиника, функционираща в Университета на Латвия, е в състояние да предоставя правна консултация на лица с ниски доходи.

<http://www.lu.lv/eng/faculties/fl/structural-units/the-legal-aid-and-assistance-centre/> Обикновено правната консултация, предоставяна от студенти по право, обхваща такива области като заетост, отдаване под наем на жилищни помещения или издръжка на деца.

Латвийският клон на Transparency International Delna предоставя правна помощ за граждани при въпроси, свързани със строителство и земеползване.

Delna ще могат да поемат случая, когато той е от обществен интерес, т.е. когато на околната среда е причинена или може да бъде причинена значителна вреда, или когато делото може да послужи като прецедент и да допринесе за подобряване на законодателството или съдебната практика.

XIII. Навременност

Административните органи трябва да постановяват решенията си в рамките на един месец от датата на подаване на заявлението или жалбата от лицето. При неотложни случаи лицето може да поиска органът да постанови решението незабавно.

Поради обективни причини административният орган може да удължи срока за период, който не надвишава четири месеца. Ако при изясняване на фактическите обстоятелства възникнат обективни затруднения, сроковете могат да бъдат удължени до една година с предварително разрешение на по-горестоящия административен орган. Решението на органа да удължи срока може да бъде обжалвано пред по-горестоящ административен орган или впоследствие пред съда.

Ако е налице забавяне при постановяването на решението, няма възможност за директни санкции срещу административния орган. В тези случаи обаче лицето има право да обжалва незабавно основния въпрос пред административния съд и освен по него да поиска от Съда да се произнесе относно справедливо обезщетяване на финансови загуби или неимуществени вреди, причинени от забавянето.

Ако лицето реши да обжалва административното решение пред административния съд, жалбата следва да се подаде в рамките на един месец от издаването на административното решение или в рамките на една година в случаите, когато такъв изобщо не е даден или когато процедурата по обжалване не е била обяснена в писменото решение. Лицето, което не е адресат на решението и не е участвало в административното производство (напр. екологична НПО), следва да внесе жалбата си пред Съда в рамките на един месец от деня, в който лицето се уведомява за това, но не по-късно от една година от датата на влизане на решението в сила. Участниците в съдебното производство ще бъдат информирани за последващите задължителни процесуални правила и срокове в хода на съдебното производство. Срокът за обжалване на първоинстанционно съдебно решение и за депозиране на касационна жалба пред Върховния съд е един месец. По-важните административни решения на Съда, например отказът за приемане на заявлението от съда, могат също да бъдат обжалвани пред по-висшестоящ съд и това следва да бъде направено в рамките на 14 дни.

Съдът трябва да спазва сроковете, когато:

- 1) взема решение за приемане на заявление до съда (7 дни; Срокът може да бъде удължен до един месец);
- 2) взема решение по иск за преустановяване на нарушение (в разумен срок в зависимост от спешността на случая, но не по-дълъг от един месец);
- 3) постановява решението след съдебните заседания (21 дни за първоинстанционния съд и Апелативния съд и 30 дни за Върховния съд; Той може да бъде удължен с още два месеца).

В друго отношение съдът не е обвързан с конкретни срокове и не е задължен да преразглежда дела в рамките на определен период от време.

Разбира се той е задължен да преразглежда дела и да постановява окончателните решения възможно най-бързо в последователен ред.

Тези правила се прилагат еднакво за всички дела, включително тези, свързани с околната среда.

Обикновено продължителността на съдебно дело, свързано с околната среда, е около 1 година за районния съд, 1,5 година за окръжния съд и около 9 месеца за Върховния съд.

Сериозна забава при постановяване на решения и съдебни решения или забавяне на други срокове, определени в закона, може да е основание за дисциплинарни мерки срещу съдиите.

XIV. Други въпроси

Само окончателни решения по определено административно производство (административни актове, явни пропуски) могат да бъдат обжалвани пред административни съдилища. Поради това лицата обикновено обжалват пред съда такива решения като разрешения за строеж, приемане на решения за планирани дейности, разрешения за замърсяващи дейности или разрешения за използване на води, като съществува възможност за преразглеждане на предишни процесуални решения. Обжалването на решения за преценка на необходимостта от ОВОС е често използвана техника за завеждане на дело. Не е възможно да се иска обезщетение за нанесени вреди без предварително обсъждане на решението или бездействието, което причинява вреди на околната среда.

Обществеността може да получи достъп до лесна за разбиране информация относно въпроси, свързани с околната среда, включително различни области на дейност на правителството, както и достъп до правосъдие на интернет сайта на:

Министерство за опазване на околната среда и регионалното развитие, където всеки може да намери връзка към брошура за достъп до правосъдието по въпроси, свързани с околната среда.

http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/vides_informacija_un_sabiedribas_lidzdaliba/files/text/Darb_jomas/PieejjaTiesuVarai_RECbroshura2008_LV.pdf

Интернет порталът за правосъдие предоставя информация относно административни съдебни спорове и съдържа образци на процесуални документи. <http://www.tiesas.lv/>

Няма действащи специфични законодателни разпоредби относно алтернативното разрешаване на спорове (АРС). Даден законопроект се предлага на Министерския съвет. Въпреки това участниците в административните или съдебните производства, също и по въпроси, свързани с околната среда, имат право да обсъдят и да сключат административен договор по отношение на спорния въпрос и по този начин да уредят правния спор преди постановяване на решение от Съда.

XV. Да си чужденец

Съгласно Закона за съдебната власт всички лица са равни пред закона и съда. Съдът се произнася по делата независимо от произхода, националността, езика или местопребиваването на лицето.

Използваният в съдилищата език е латвийският. Участници, които не владеят свободно езика, могат да участват в производството с помощта на устен преводач. Съдът предоставя устен преводач, чийто услуги се заплащат от държавата, за физически лица или техни представители, за да се запознаят с документите по делото и за да участват в съдебното заседание. Съдът по собствена преценка може да осигури устен преводач и за юридическо лице.

XVI. Transboundary Cases

Процесуалните правила са еднакви за всички видове дела. Латвийското право не ограничава процесуалната легитимация пред съда в зависимост от преките или непряките последици от решението за отделните лица, които сезират административния съд. Следователно всяко лице, включително НПО, може да сезира административен съд, ако тя/той може да докаже основателна мотивация, че административното решение или бездействие нарушава законодателството за опазване на околната среда и природата или може да създаде заплаха от вреда или причинява вреда на околната среда. По време на съдебното производство участниците могат да поискат същите процедурни решения, включително предявяване на иск за преустановяване на нарушение или временни мерки.

Финансово съдействие за правна помощ може да бъде предоставено само на физически лица (адресати на решението) в затруднено финансово положение единствено ако конкретният административен въпрос е сложен. По този начин за обществеността или НПО почти не съществува възможност да получат финансова помощ от държавния бюджет.

Получаването на правна помощ про бопо зависи от собствената инициатива на участниците да преговарят с адвокати или адвокатски кантори.

Няма правни разпоредби или съдебна практика относно избирането на съд в Латвия или друга държава в случай на трансгранични последици от решения, свързани с околната среда. Латвийските съдилища са компетентни по отношение на решенията на латвийските административни органи.

Връзки по темата

[Latvijas Republikas Satversme \(Конституция на Република Латвия\) с връзка към версията на английски език](#)

[Vides aizsardzības likums \(Закон за опазване на околната среда\) с връзка към версията на английски език](#)

[Par ietekmes uz vidi novērtējumu \(Закон за оценката на въздействието върху околната среда\) с връзка към версията на английски език](#)

[Par piesārņojumu \(Закон за замърсяването\) с връзка към версията на английски език](#)

[Atkritumu apsaimniekošanas likums \(Закон за управление на отпадъците\) с допълнителна връзка към версията на английски език](#)

[Administratīvā procesa likums \(Административнопроцесуален закон\) с връзка към версията на английски език](#)

[Informācijas atklātības likums \(Закон за свободата на информацията\) с връзка към версията на английски език](#)

[Prokuratūras likums \(Закон за прокуратурата\) с връзка към версията на английски език](#)

[Tiesībsarga likums \(Закон за омбудсмана\) с връзка към версията на английски език](#)

[Par tiesu varu \(Закон за съдебната власт\) с връзка към версията на английски език](#)

[Teritorijas attīstības plānošanas likums \(Закон за териториалното планиране и развитие\) с връзка към версията на английски език](#)

[Latvijas Administratīvo pārkārpinu kodekss \(латвийски Кодекса относно административните нарушения\)](#)

[Регистър на вещите лица в областта на околната среда](#)

[Списък на заклетите адвокати](#)

[Латвийски клон на Transparency International Delna, проект за правна помощ](#)

Фондация „Сорос“ в Латвия, информация относно правна консултация pro-bono <http://www.sfl.lv/public/30263.html>

[Общество за защита на Юрмала](#)

[Латвийско орнитолошко общество](#)

[Омбудсман](#)

[Прокуратура](#)

[Съдилища, включително информация относно производства и образци на документи](#)

[Върховен съд, предоставя база данни със съдебна практика, включително в областта на околната среда](#)

[Информация относно достъпа до правосъдие по въпроси, свързани с околната среда](#)

Последна актуализация: 14/09/2016

Това е машинен превод на съдържанието. Собственикът на настоящата страница не носи никаква отговорност за качеството на този машинно преведен текст.